

Forord

Menneskers identitet opphører ikke ved livets slutt, men eksisterer så lenge deres minne blir bevart. Likevel er kunnskapen om avdøde personer - deres navn og handlinger - ofte av begrenset holdbarhet. Det finnes unntak – mennesker som blir vidkjente – enten for stordåd eller udåd. Men for de aller fleste av oss vil vår eksistens med tiden endres fra "kjent" til "glemt". Gjennom livets seilas kan det være vanskelig nok å holde rede på dager, måneder og år, - men når individet dør forlater det tidsdimensjonen – billedlig som når passasjeren går fra borde mens skipet seiler videre på Tidens hav. Vi *er* i tid, men *forblir* i evighet. Tid er og blir et fenomen som er upåvirkelig av oss. Til en viss grad kan vi kontrollere kunnskapen om vår egen slekt. Denne boka har til hensikt å bevare minnet om mennesker som førte en beskjeden tilværelse - personer som hverken hadde posisjon eller midler til å yte stort mer enn hardt arbeid og nødtørfdig omsorg. Den omtaler også historiske begivenheter som dannet bakgrunn for disse menneskenes levkår og kultur.

Boka omhandler kvinner og menn som i sannhet fikk streve for det daglige brød og som møtte livets prøvelser med ydmykhet, - iherdige personer som kan identifiseres ved navn, bosted og slektskapsforhold. Boka handler dessuten om menneskeverd: retten til å bli sett og respektert, - behovet for tilhørighet. Livsløpet for de personene som her blir omtalt faller inn under perioden fra 1700-tallet fram til vår tid. De fleste av dem levde og virket under karrige kår i Trøndelag. De var tjenestefolk, inderster, husmenn, håndverkere, gråsteinsmurere, kullsviere, kjøriere, anleggs- og fabrikkarbeidere. Tradisjonelt rettes oppmerksomheten mot mennenes yrkesroller, men vi kan ikke unngå å framheve kvinnenenes arbeidsinnsats: ungjenter, mødre og bestemødre som i tillegg til sine oppgaver i hus og heim tok del i de mangesidige arbeidsprosessene i naturalhusholdet. Kvinnene ble under dampmaskinenes århundre også en viktig ressurs i den industrielle virksomheten. Nye kommunikasjonsformer, nye transportsystemer og industrialiseringen ved midten av 1800-tallet førte til store omstillinger i levemåten for de fleste. Livsbetingelsene i Norge har i stor grad vært styrt av politiske begivenheter, kriger, katastrofale epidemier og kulturelle strømninger med utspring i andre deler av verden, - langt utenom rekkevidde for folk i Trøndelag. De fleste personene som denne boka omhandler fikk etter evne tilpasse seg følgene av de internasjonale begivenheter og kulturskifter som fant sted. Boka tar utgangspunkt i Marius Loraas, Hanna Eggen og deres forfedre. Etter som den handler om folk fra vanlige kår kan ikke slekten på navnenivå følges lenger tilbake enn til seksten- og syttenhundretallet. Den forteller om Heming og Marit, Lars og Randi, Anders og Malena, Jon og Siri, Ole og Ane, Erik og Ingeborg, - og alle de andre. De ble mange flere i de etterfølgende hundreårene.

Marius Kristiansen Lorås var født i 1868, og som det het: "uekte barn av søfarende" Johan Kristian Olsen Tingstadvald og "pige" Jonette Bergitte Jonasdatter Tingstadvald. Begge var fra bygda Frol, også omtalt som Levanger-Skogn eller Levanger Landsogn. Far til Marius, **Johan Kristian Olsen** var husmannssønn, født i 1848. Han kalte seg forresten bare Kristian. Foreldrene bodde først på Tingstadmoen under Tingstad Søndre, senere på plassen "Smejale" under Tingstad Vestre. Farfar til Marius, **Ole Kristiansen**, ville gjøre seg fri fra tilværelsen som husmann, - han ville bli sjøleier og oppnå stemmerett. Han kjøpte jord i Kjøllåsgrenda og opparbeidet på 1860-tallet et småbruk som fikk navnet Lorås. Familien flytta dit fra Smejale i 1869. Marius var da bare ett år gammel. Det ble farmor Gurine som fikk ta seg av ham, etter som mora Jonette Bergitte måtte ut i tjeneste på ny.

Mora, **Jonette Bergitte Jonasdatter** var født i desember 1847, datter av husmann **Jonas Johannesen Tingstadvald**. Hun kom altså fra den samme grenda som Johan Kristian Lorås. Mens *han* reiste ut som sjømann, var *hun* for en periode i arbeid som tjenestejente i Levangerområdet, men kom på ny i "oløkk" mens hun bodde på plassen Bekkenget under en av Rø-

stadgårdene. Jonette fødte i 1873 sitt andre "uægte Barn", sønnen **Julius Bernhard**. Barnefaren, enkemann Mortinus Aagaard dro først til Trondheim og emigrerte senere til Amerika. I 1874 -1875 reiste Jonette Bergitte fra Skogn til Strinda og fikk arbeid som kokkepikene ved den nyopprettede pleiestiftelsen for spedalske på Reitgjerdet. Hun etterlot begge sine sønner hos deres besteforeldre i Frol. Marius vokste opp hos farfar og farmor på Lorås, Julius Bernhard hos morfar, mormor og morbror på Tingstadvald. I 1885 dro Marius fra Frol til Strinda for å skaffe seg arbeid. Julius Bernhard ble i 1898 ansatt som tolloppsinsmann på Røros.

Hanna Kristine Eggen var født 1/1-1876 i Strinda. Hun var datter av **Johan Edevart Larsen** Eggen og **Jonette Oline Mikkelsdatter** Mossingvald. Johan Edevart var født i 1846 på plassen Skjenstadtrø i Malvik. Hanna sin farfar **Lars Jonsen** kom fra husmannsplassen Bakhaugen under gården Bakken (Eggen) i Mostadmark, mens farmor **Sophie Eriksdatter** var fra husmannsplassen Olstadli i Gausdal. Lars og hans familie flyttet fra Malvik til Tesli i Strinda omkring 1850. Johan Edevart giftet seg i 1872 med Jonette Oline Mikkelsdatter. De bodde først på en plass under Tesli, men flyttet i slutten av 1875 til Emilies Minde, i det området hvor Strindheim skole senere ble opprettet. Her ble Hanna født første nyårsdag 1876. På høsten dette året flyttet familien tilbake til Teslitrø. I 1893 bosatte Johan og Jonette seg på plassen Rotbugten (Sæter) oppe ved Jonsvannet, like ved det stedet hvor Vikelva løper ut fra Litjvatnet. Johan Edevart Larsen ble fabrikkarbeider på Ranheim, hvor celluloseproduksjonen hadde vært i gang fra 1884.

Mor til Hanna, **Jonette Oline Mikkelsdatter** var født i 1844 som "uægte" på en av plassene i Mossinggrenda i Åsen, hvor faren, husmann **Mikkel Johansen Svehaug** var født. Mor til Jonette, **Gurru-Anna Olsdatter** var født på plassen Skjervesvald i Skogn 1822, - datter av husmann **Ole Olsen** og hustru **Ane Pedersdatter**. Jonette Oline flyttet i 1863 fra Skogn til Strinda. Her arbeidet hun først som tjenestejente på Rotvoll men kom senere til Brøset. I desember 1869 fødte hun sønnen **Karl Johan**. Barnefar var gårdsarbeider Karl Sivertsen Stokaaen på Reppe. Johan Edvard Larsen hadde på sin side i august 1869 fått sønnen **Martin Tobias** med "pige" Martha Johanna Ulriksdatter Vennesplads fra Mostadmarka. Denne fødselen fant sted på Stokhaugen i Strinda. To år senere ble Jonette Oline gift med Johan Edevart. De fikk i sitt ekteskap fire felles barn: **Laura, Hanna, Marie og Ole Johan**.

Disse menneskene hadde sin opprinnelse i ei fortid som for oss synes fjern og fremmed. Hva var deres bakgrunn? Hvilke vilkår levde deres forgjengere under, og hvor kom de fra? Vi aner bare glimt av deres liv og levnet, og vi vet lite hva de tenkte om livssituasjonen og samtida. Ikke alle var velkomne da de møtte verden, men mange hadde framdrift og tiltakslust og levde trassig gjennom en tilværelse som i hovedsak innebar daglig strev, sykdom og utrygghet. Vi kan ikke i vår tid fastslå hvilke forventninger eller forhåpninger de bar på, eller i hvilken grad deres innerste ønsker ble oppfylt. Like beskjedne som de kom til verden endte de sin jordiske vandring uten nevneverdig oppstyr. Men de hadde humor og rettferdighetssans, - de hatet, elsket, lo, gråt og sang. De hadde noe til felles med oss: de fikk oppleve gleden ved å være til - for en stakkert stund.

Mange vil hevde at de kjenner en historie – når de kjenner slutten. Skal vi forstå slutten, må vi kjenne hele historien. Det handler også om vår egen eksistens.

For å holde oversikt over Marius og Hanna's forfedre er det laget tabellariske oversikter med opprinnelse fra fire greiner i slektstree:

Grein A: Johan Edevart Larsen (Eggen-greina) (Hægra/Mostadmark og Gausdal/ Strinda)

Grein B: Jonette Oline Mikkelsdatter (Mossing/Gjevik-greina) (Åsen/Skogn)

Grein C: Johan Kristian Olsen (Loraas-greina) (Frol/Skogn)

Grein D: Jonette Bergitte Jonasdatter (Tingstad-greina) (Frol/Skogn)